

**Сергій
ІСЛАНКІН**
старший викладач
кафедри
кримінально-
правових дисциплін

**Анна
СРІБНА**
студентка 3 курсу
ННІ права
та інноваційної
освіти

<https://orcid.org/0000-0002-0864-2679>

*(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану правова система нашої країни продовжує працювати і виконувати свої функції та обов'язки. Одним з основних є розслідування кримінальних правопорушень.

У період воєнного стану розслідуються не тільки ті кримінальні правопорушення, які були і до моменту запровадження такого стану, а й нові воєнні кримінальні правопорушення, зокрема такі, як кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку та інші. Основним інструментом у розслідуванні таких кримінальних правопорушень є допит. Він допомагає зафіксувати та дізнатись потрібну інформацію «тут і зараз».

Значна кількість інформації доказового характеру має форму усних свідчень, особливо в частині доказування суб'єктивної сторони кримінального правопорушення – ставлення особи до вчиненого нею діяння. Саме тому показання, отримані під час такої слідчої дії як допит, завжди мали велику цінність і вагу для сторін кримінального провадження.

Враховуючи специфіку воєнного стану, законодавець встановлює виняток із загального правила щодо використання показань, отриманих під час допиту свідка, потерпілого або одночасного допиту двох і більше вже допитаних осіб у кримінальному провадженні. Згідно з частиною 11 статті 615 Кримінального процесуального кодексу України, в умовах воєнного стану такі показання можуть бути використані як доказ у суді лише у випадку, якщо процес та результати допиту були зафіксовані за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації [2].

Головна умова допиту в умовах дії воєнного стану – це забезпечення гарантування всіх інтересів та прав всіх сторін кримінального провадження, регламентованих чинним кримінальним процесуальним законом. Відеозапис – це фактична основа для доказової бази в суді. Слід зазначити, що використання відеозапису допиту в умовах воєнного стану не обмежене. Тобто показання, отримані із застосуванням відеофіксації, можуть розцінюватися, як доказ в суді навіть після його завершення [3].

Нові зміни в Кримінальному процесуальному кодексі України встановлюють можливість фіксації показань свідків лише на відео, без їх особистої присутності в суді. Це призводить до обмеження можливості сторони захисту провести перехресний допит таких свідків, що може порушити права підозрюваного, обвинуваченого. Однак в цьому є негативний аспект: по-перше, записи на відео не забезпечують можливість повноцінно оцінити невербальні сигнали свідка, його емоційний стан та реакції під час перехресного допиту. Це може затримати виявлення важливих деталей та нюансів показань [3]. По-друге, існує ризик недостатньої достовірності та можливості маніпуляції з відеозаписом, порівняно з безпосереднім допитом у залі суду.

Для уникнення таких ризиків варто розглядати переваги використання відеозапису замість прямої участі свідків у кожній конкретній ситуації. Також потрібно враховувати додаткові процедурні заходи, такі як забезпечення адекватного перехресного допиту через відеозв'язок, залучення фахівців для аналізу відеоматеріалів з метою перевірки їхньої

цілісності та автентичності тощо. Отже, можна дійти висновку, що актуальні зміни в кримінальному процесуальному законодавстві України щодо проведення допиту в умовах воєнного стану доволі прогресивні, однак потребують вдосконалення. У надзвичайних ситуаціях, які включають воєнний стан, законодавство забороняє обмеження певних прав і свобод, а також встановлює гарантії захисту основних прав людини [3].

Враховуючи ці зміни, важливо зберігати баланс між оперативністю розслідування та забезпечення прав обвинуваченого на справедливий суд. Крім того, важливо використовувати практику Європейського суду з прав людини, яка наголошує на необхідності забезпечення ефективного та справедливого судового розгляду з використанням сучасних технологій зв'язку та прямого допиту свідків, у тому числі тих, що знаходяться за кордоном [4].

Також необхідно забезпечити, щоб посилання на воєнний стан не ставило під загрозу основні принципи справедливості, прав людини та правової держави. Такий підхід сприятиме збереженню правового порядку та дотримання норм права навіть у найскладніших умовах, зберігаючи важливий баланс між потребами безпеки та захистом прав громадян.

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: станом на 26.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14.04.2022 р. № 2201-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#>

4. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. Прийнята 4 листопада 1950 р. *Вісник Верховного Суду України*. 1997.

5. Криміналістика : підручник [В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пяковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 752 с.

Юлія ШЕНДРИК

старший викладач кафедри
кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-7080-6171>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану ефективне застосування заходів забезпечення кримінального провадження є дуже важливим для швидкого та якісного проведення досудового розслідування. Однак, незважаючи на численні зміни, внесені до КПК України за воєнних часів, багато проблемних питань залишаються невирішеними. На нашу думку, головна проблема полягає в тому, що під час внесення змін не враховується, як буде діяти та чи інша норма у комплексі. Під час проведення досудового розслідування слідчий чи прокурор не застосовує норми КПК України окремо одну від одної, зазвичай ситуація потребує одночасного застосування і заходів забезпечення, і невідкладного проведення слідчих (розшукових) дій.

Наприклад, в разі виїзду на місце події слідчий проводить огляд, при цьому вилучає якісь речі та документи, а також затримує на місці події підозрювану особу в порядку ст. 208 КПК України. Відповідно до ч. 2 ст. 211 КПК України, не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання вказану особу необхідно звільнити або доставити до суду для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу [1]. Під час вирішення питання про обрання запобіжного заходу слідчий суддя, крім наявності ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, зобов'язаний оцінити обставини, зазначені у ч. 1 ст. 178 КПК України, зокрема